

**TÜRK SOYLU HALKLARIN
HALI, KİLİM VE CİCİM SANATI
ULUSLARARASI BİLGİ ŞÖLENİ BİLDİRİLERİ
ÜZERİNE GÖRÜŞLER**

BEKİR DENİZ*

27–31 Mayıs 1996 günlerinde, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı'nca, Kayseri'de, Türkiye, Türk Dünyası ve çeşitli ülkelerden halı ve düz dokuma yaygılara gönül vermiş çok sayıda bilim adamının katıldığı bir sempozyum düzenlenmiş, *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı* ele alınmıştır.

Kayseri'de Erciyes Üniversitesi'nin ev sahipliği yaptığı kongre Kayseri'nin halıcılık merkezi olan *Yahyalı* ilçesinde sona ermişti. Kongrede sunulan tebliğler de Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı'nca 1998 yılında yayın haline getirilmişti.¹ Pekçok kişinin elinde bulunan bu bildiri kitabını, arzettiği önemi sebebiyle yeniden gündeme almayı gerekli bulduk.²

Kongre kitabında birbirinden değerli tebliğler mevcuttur. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı Sayın Prof. Dr. Reşat Genç'in yazısının, Atatürk Kültür Merkezi Başkanı Sayın Prof. Dr. Sadık Tural'ın açış ve kapanış konuşmalarının, Erciyes Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Mehmet Şahin, Kayseri valisi Sayın Mevlüt Çetinkaya, Kayseri milletvekili Sayın Ayvaz Gökdemir'in açılış, Sayın Recep Bilginer, Yahyalı Kaymakamı Sayın İbrahim Özçimen, Türkmenistan Ankara Büyükelçiliği Orta Elçisi Sayın Annaguli Nurmemetoğlu'nun kapanış konuşmasının da bulunduğu sempozyum kitabında *Türkiye, Azerbaycan, Karaçay–Çerkez Cumhuriyeti, Türkmenistan, Özbekistan, Rusya Federasyonu ve Almanya*'dan katılan bilim adamlarının 39 bildirisi yer almaktadır.

* Prof. Dr. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi.

¹ *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı*, Uluslararası Bilgi Şöleni, 27–31 Mayıs 1996 Kayseri, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Kongre ve Sempozyum Bildirileri Dizisi: 11, Ankara, 1998.

² Erol Kalender, "Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri", *Bilge*, Yayın Tanıtım Tahlil Eleştiri Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, 1998, Güz 18, s. 65–68.

Bilim dünyasında sempozyum, seminer veya kongre gibi ilmî toplantılar dünyada genellikle üç veya dört yılda bir, bazen de çok özel yıl ve günler için daha kısa süre aralıklarla tertip edilmektedir. Dünyanın herhangi yerindeki bir kongreden değilde, Türkiye’den bu tür konuları ele alan kongrelerden örnek verirsek, ele almaya çalıştığımız *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Kongresi*’de tertip eden *Atatürk Kültür Merkezi*’nin düzenlediği *Türk Kültürü Kongresi* dört yılda bir yapılmaktadır. Nitekim, Türk dünyasından ve Türk Sanatı’na gönül veren tüm bilim adamlarının katıldığı kongrenin sonuncusu da 1997 yılında Ankara’da gerçekleştirildi. Türk tarihi, Türk Edebiyatı, Türk Sanatı gibi konularda değerli görüşler ve yeni çalışmalar ortaya konuldu. Yakın bir süre içinde de bu kongrede sunulan tebliğler Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı’nca kitap halinde yayınlanmak üzere.

Türk Sanatı’nın önemini ortaya koyan kongrelerden birisi de *Uluslararası Türk Sanatı Kongresi*’dir. Batılı ülkeler tarafından başlatılan ve 1950’li yıllardan bu yana, her defasında dünyanın değişik ülkelerinden birinde gerçekleştirilen bu sempozyum da dört yılda bir yapılıyor. Türk hükümetinin de desteklediği kongreye, dünyanın değişik ülkelerinden gelen ve Türk Sanatı’na gönül veren bilim adamları katılıyor. Uluslararası ve ulusal düzeyde heyetlerin düzenli olarak bir araya gelip organize ettikleri bu kongreye her yeni dönemde bir yeni ülke talip oluyor. İlki 1951 yılında gerçekleşen bu kongrenin son üç toplantısı, 1987’de *Kahire*’de, 1991 yılında *İstanbul*’da, 1995 senesinde *Cenevre*’de yapıldı. Büyük bir tesadüf eseri 1999 yılında yapılacak olan sempozyum da Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşunun 700. yıldönümüne rast geldi. Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşunun 700. yıldönümü anısına düzenlenecek olan bu toplantı 22–28 Ağustos 1999 tarihlerinde Hollanda’nın *Utrecht* kentindeki *Utrecht Üniversitesi*’nde gerçekleştirilecek.

Bu türden bir kongre *Türk Soylu Halkları tarafından*, neden *Türk Halı ve Düz Dokuma Yaygıları* (kilim, cicim, sili, sumak (verneh) alanında yapılmasın? Orta Asya ve Anadolu’da yaşayan Türk Devletlerinin tarihini, sanatını, edebiyatını kısacası kültürünü tüm dünyada tanıtacak olan böyle bir kongre *Türk Soylu Halkları* için hem yeni bir dünyaya açılmanın kapısını aralayacak hem de iktisadî ve ekonomik bakımdan faydalar sağlayacaktır.

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı’nca böyle bir konunun başlangıcı yapıp, kapı aralanmış, kaçırılmaz bir fırsat yaratılmıştır. *Türk Soylu Halkları*’nın geçmişini, kültür birliğini de belgeleyecek bir ortak çalışmanın fırsatı doğmuştur. Bu fırsattan istifadeyle, *Türk Soylu Halklarının Halı, Kilim ve Cicim Sanatı* konulu sempozyumu devam ettirilmelidir... Türkiye bu konuda üzerine düşeni, sempozyumu başlatarak, yapmıştır. Yine de eminim, konunun önemi sebebiyle, sempozyum devam ettirildiğinde destek sağlayacaktır.

Türk Soylu Halkları böyle bir konuda başlayan sempozyumu devam ettirmez ne olur? *Anadolu Halısı da, Kazak Halısı da, Kırgız Halısı da, Azerbaycan Halısı da, Türkmen Halısı da Avrupa pazarlarında İran halısı diye satılır, Ermeni halı-*

sı diye pazarlanır. Kimsenin de bundan haberi olmaz. Çeşitli zamanlarda Avrupa'da, özellikle İranlılar tarafından Halı sempozyumu düzenleniyor. Türkiye'den de birkaç kişinin çağrıldığı sempozyumda İran halıları tanıtılıyor. *Türk Soylu Halkları* bir araya gelir, ortak bir çözüm bulursa, bunu da Uluslararası düzeyde sempozyumlar ve yayınlar yaparak tanıtır, dünya halı piyasasına Türk damgasını vurabiliriz. Yüzyıllardan beri yapamadığımızı gerçekleştirebiliriz.

Bu sempozyumun devam edebilmesi için ne yapabiliriz? Her ülkeden devlet ve bilim adamlarının katılacağı millî düzeyde bir komite kurabiliriz. Bu komiteler Türk Cumhuriyetlerinden katılacak komitelerle bir araya gelip kararlar alabilir, kararlar üretebilir. Üç veya dört yılda bir, Türk ülkelerinden birinde kongre yapılır. Hatta ileriki aşamalarda kongreler üniversitelerle ya da hükümetlerle yapılacak ortak görüşmeler sonrasında, dünyanın diğer ülkelerine yayılıp, Türk Sanatı Kongresi gibi, o ülkelerde de gerçekleştirilebilir. Türkiye, *Atatürk Kültür Merkezi* aracılığıyla böyle bir görevi zaten üstlenmiştir. Eminim bundan sonrasında da elinden geleni yapacaktır. Yeter ki *Türk Soylu Halklar* bunu benimsesin, Türk halı ve düz dokuma yaygılarını tanıtmak için gönül birliği yapsın...

Sonuç olarak, *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı*'nı tanıtmak, yaymak, dünya piyasasında kendine yer bulmak ve ekonomik alanda bundan faydalanmak istiyorsa, böyle bir düşüncesi varsa bunu sempozyumlar, kongreler yoluyla dünyaya tanıtmak durumundadır. Bunun için de kültür birliği içinde bulunduğu Türk devletleriyle bir araya gelerek, ortak bir çalışma içine girmelidir. *Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı* aracılığıyla Türkiye bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmiş, Türkiye ve Türk Dünyası'ndan gelen çok sayıda bilim adamının katıldığı bir sempozyum düzenlenmiş ve bunu kitap halinde yayınlamıştır. Aradan geçen üç yıldan sonra sıra diğer Türk devletlerindedir. Aynı gayret ve çabayı gönül birliği içinde bulunduğu diğer Türk devletlerinden de bekliyoruz.

